

สถานการณ์ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในการจัดการความเสี่ยงในชุมชน
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง จังหวัดระยอง

1. ชื่อการศึกษา

การศึกษาสถานการณ์ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในการจัดการความเสี่ยงในชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง จังหวัดระยอง

2. หน่วยงาน

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย

3. หลักการและเหตุผล

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 3 จังหวัด ประกอบด้วย ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาทางเศรษฐกิจของภูมิภาคและส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ตลอดจนการพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐาน สิทธิประโยชน์ การลงทุน โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาตลอดห่วงโซ่คุณค่า ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยปี 2565 ที่ผ่านมา กรมอนามัยได้มีการดำเนินงานเพื่อยกระดับการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อเมืองสุขภาพดีในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยมีเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และยกระดับการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อเมืองสุขภาพดีซึ่งมุ่งเน้นด้านการพัฒนามาตรฐานเมืองท่องเที่ยวและขับเคลื่อนสู่มาตรฐานเมืองท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

สำหรับทิศทางการดำเนินงานปี 2566 เน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างบูรณาการและยั่งยืนซึ่งเป็นห่วงโซ่ส่วนกลางน้ำ ด้วยการพัฒนาและยกระดับแหล่งท่องเที่ยวชุมชน สาธารณสุข เมืองน่าอยู่และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ขับเคลื่อนเมืองใหม่ที่น่าอยู่อัจฉริยะ รวมทั้งการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ด้านความรอบรู้ (Health Literacy) โดยมีเป้าหมายดำเนินงานในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญของโครงการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทั้งนี้ นอกจากที่บ้านฉางจะเป็นพื้นที่ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และภายใต้แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561 – 2565 ของเทศบาลตำบลบ้านฉาง ได้มีการเตรียมแผนด้านการปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แผนงานสาธารณสุข การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน (เทศบาลตำบลบ้านฉาง, 2563) ซึ่งหากมีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายภาคประชาชน โดยเฉพาะแกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญอย่างยิ่งของชุมชน ในการส่งต่อความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพไปสู่ระดับครัวเรือนให้เกิดความตระหนักและความเข้าใจ ทักษะในการตัดสินใจ จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

4. วัตถุประสงค์

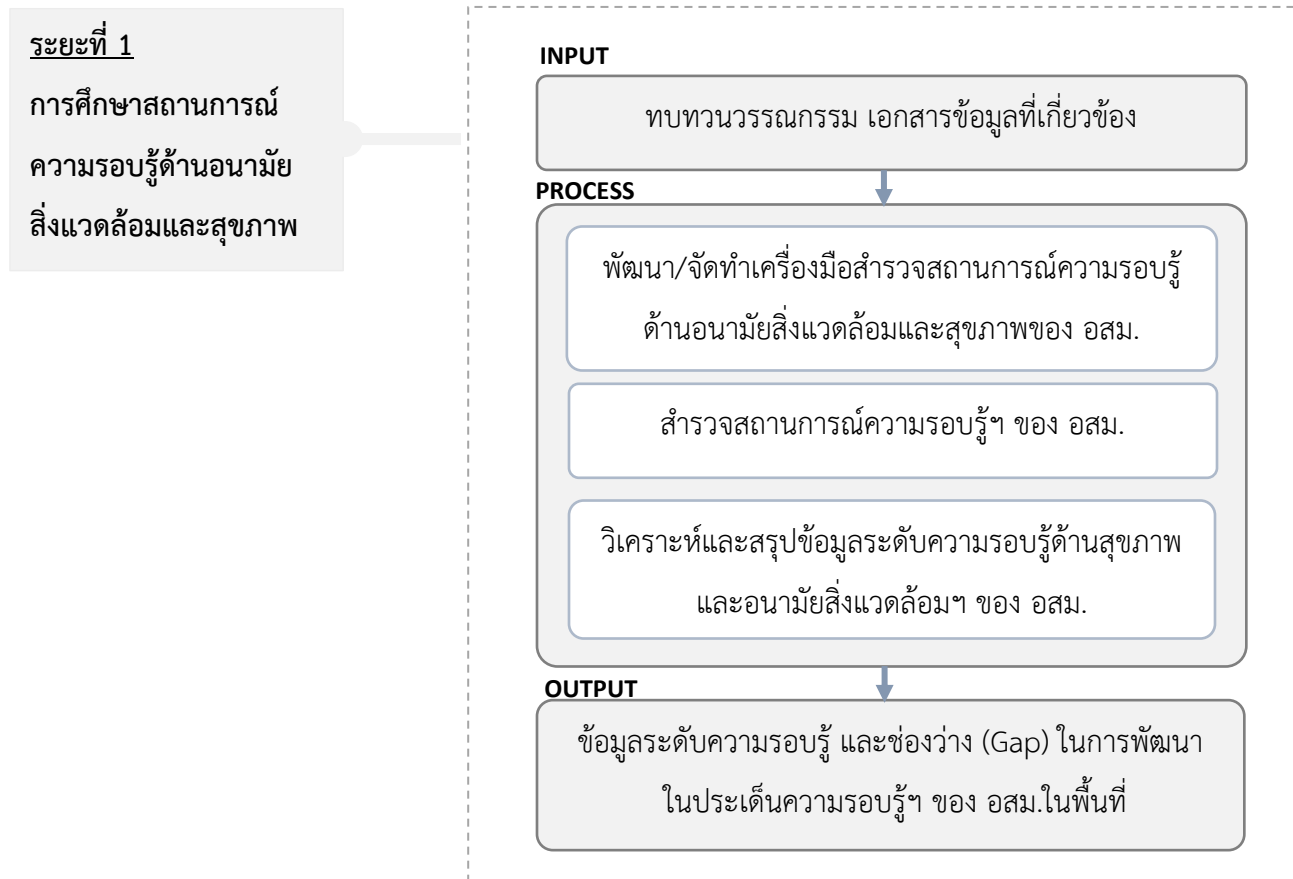
1) เพื่อศึกษาระดับความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ในการป้องกันและเฝ้าระวัง ความเสี่ยงต่อสุขภาพจากปัจจัยเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ใน พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง จังหวัดระยอง

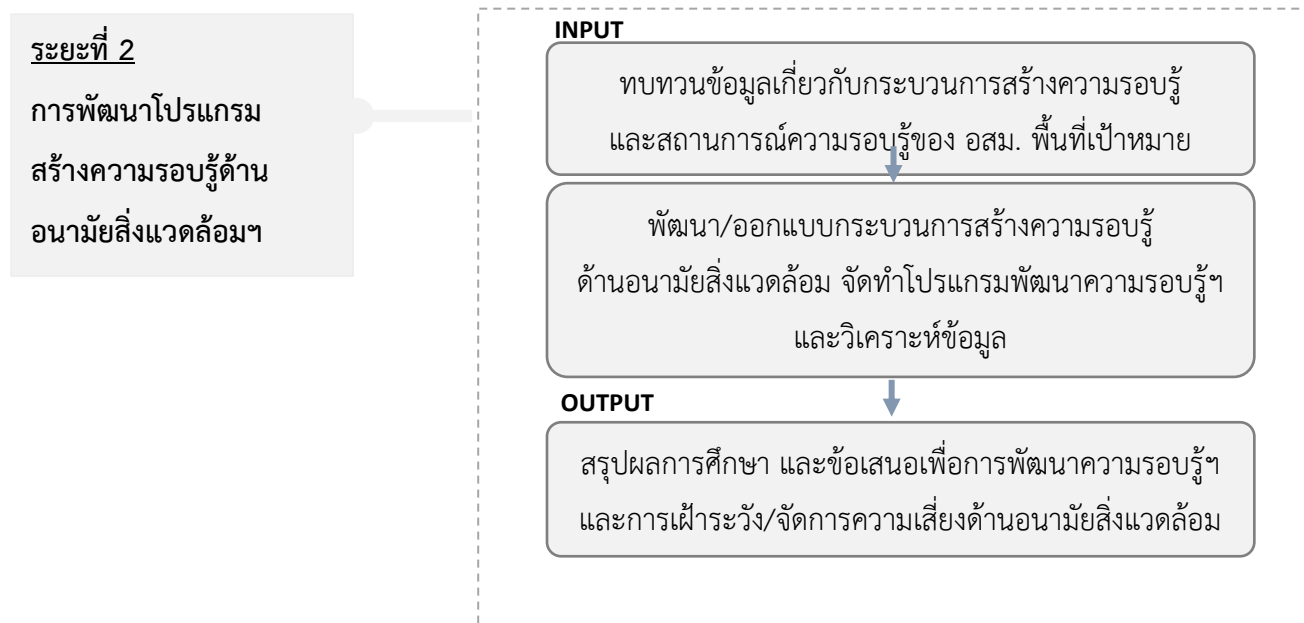
2) เพื่อจัดทำโปรแกรมพัฒนาความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง จังหวัดระยอง

5. ประโยชน์ของการศึกษา

ผลของการศึกษาทำให้ทราบสถานการณ์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในการเฝ้าระวังความเสี่ยงต่อสุขภาพของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง จังหวัดระยอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนา หรือส่งเสริมสร้างความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพในพื้นที่เขต อุตสาหกรรม รวมทั้งได้ข้อเสนอการจัดการความเสี่ยงหรือปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของพื้นที่

6. กรอบแนวคิดการศึกษา

7. วิธีการศึกษา

7.1 การออกแบบ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาสถานการณ์ความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ในการจัดการความเสี่ยงในชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง จังหวัดระยอง

7.2 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง จำนวน 4 หมู่บ้าน

7.3 การคำนวณขนาดตัวอย่างและการสุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ 1 จำนวน 17 คน หมู่ 2 จำนวน 29 คน หมู่ 4 จำนวน 45 คน และหมู่ 7 จำนวน 12 คน รวมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 103 คน

7.4 สถานที่และระยะเวลาดำเนินการ

ดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม - มิถุนายน 2566

7.5 เกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ (Inclusion Criteria)

เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ 1, 2, 4 และ 7 ที่อยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

8. ขั้นตอนการดำเนินการ/ควบคุมการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้

8.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน มีดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสถานการณ์ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

- 1) ประสานงานศูนย์อนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ศึกษา เพื่อชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงาน และหารือการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล
- 2) ทบทวนข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และจัดทำเครื่องมือสำรวจสถานการณ์ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- 3) เก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ความรอบรู้ด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม และวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ความรอบรู้ด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่
- 4) วิเคราะห์และสรุปข้อมูลระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมฯ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมสร้างความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมฯ สำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

- 1) ทบทวนข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความรอบรู้ และสถานการณ์ความรอบรู้ด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง
- 2) ออกแบบกระบวนการสร้างความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และจัดทำร่างโปรแกรมพัฒนาความรอบรู้ฯ สำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- 3) ประชุมหารือผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างโปรแกรมพัฒนาความรอบรู้ฯ สำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- 4) จัดทำชุดข้อมูลโปรแกรมฯ และสร้างกระบวนการความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการเฝ้าระวัง สื่อสารเตือนภัย และจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพ ร่วมกับกลุ่มเป้าหมายที่คัดเลือก (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง)
- 6) วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษา

8.2 เครื่องมือที่ใช้

ใช้แบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ในการจัดการความเสี่ยงในชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไป (2) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ตาม 3อ 2ส (3) พฤติกรรมสุขภาพตาม 3อ

2ส (4) ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และ (5) ความเสี่ยงสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในชุมชน โดยการพัฒนาแบบประเมินจากกองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

8.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

9. อคติและการป้องกัน และข้อจำกัดของการศึกษา (ปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อผลการวิจัย)

การเก็บข้อมูลย้อนหลังอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลมาจากความทรงจำ (Recall Bias) ดังนั้น การตั้งคำถามในแบบสอบถามต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ และตรงกับข้อมูลและปัจจัยที่สนใจให้มากที่สุด

10. ความเสี่ยงของอาสาสมัครและโครงการ/การป้องกัน/การแก้ปัญหา ประเด็นจริยธรรม

การวิจัยนี้ไม่มีอันตรายหรือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย โดยการเข้าร่วมในการวิจัยเป็นโดยสมัครใจ และสามารถปฏิเสธที่จะเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ทุกขณะ โดยไม่ต้องให้เหตุผลและไม่สูญเสียประโยชน์ที่พึงได้รับ และการตอบแบบสอบถามจะดำเนินการในลักษณะการสัมภาษณ์ จึงไม่เป็นอุปสรรคสำหรับผู้ที่อ่านหรือเขียนหนังสือไม่ได้

11. งบประมาณ และแหล่งทุน

งบประมาณกองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

9.1 ทราบสถานการณ์ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ในการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง จังหวัดระยอง

9.2 ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉางมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ เกิดความตระหนัก และเกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และการสร้างเสริมสุขภาพให้เกิดการได้รับการปกป้องคุ้มครองสุขภาพด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมให้มีสุขภาพดี

9.3 ได้ข้อเสนอการจัดการความเสี่ยงหรือปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของพื้นที่

13. เอกสารอ้างอิงตามหลักวิชาการ

Gray, K. M. (2018). From content knowledge to community change: A review of representations of environmental health literacy. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15, 466

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย (2563). ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละออง
ขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5})

เทศบาลตำบลบ้านฉาง (2563). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565) แก้ไข เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 11
พ.ศ. 2563

14. ผลการศึกษา/ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินการยกระดับการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อเมืองสุขภาพดีในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาค
ตะวันออก โดยปี 2566 มีทิศทางมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างบูรณาการและยั่งยืน ด้วย
การพัฒนาและยกระดับแหล่งท่องเที่ยวชุมชน สาธารณสุข เมืองน่าอยู่ และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม
ขับเคลื่อนเมืองใหม่ที่น่าอยู่อัจฉริยะ รวมทั้งการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ด้านความ
รอบรู้ (Health Literacy) โดยในปีนี้มีเป้าหมายดำเนินงานในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัด
ระยอง ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญของโครงการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
ทั้งนี้ จากวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำรงชีวิตให้ตอบสนองและ
ทันต่อเทคโนโลยีที่เข้ามา ประกอบกับการมีเทคโนโลยีทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่รวดเร็ว
และหลากหลาย ต้องอาศัยทักษะในการเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ รวมทั้งจำเป็นต้องมีทักษะในการเฝ้า
ระวัง สื่อสารความเสี่ยงจากมลพิษสิ่งแวดล้อมและสารณะภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นชุมชน จึงจำเป็นต้องมีการ
ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายภาคประชาชน โดยเฉพาะแกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
(อสม.) ซึ่งเป็นกำลังหลักที่สำคัญอย่างยิ่งของชุมชน ในการส่งต่อความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพไปสู่ระดับครัวเรือน
ช่วยสื่อสารให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักและความเข้าใจในการดูแลสุขภาพ และเห็นความสำคัญของอนามัย
สิ่งแวดล้อมในชุมชน จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้
สะอาด ถูกสุขลักษณะ และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

โดยเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2566 กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพได้จัดกิจกรรมการอบรมพัฒนา
ศักยภาพ เรื่อง การส่งเสริมสุขภาพและการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อจัดการความเสี่ยงชุมชน ในพื้นที่เขต
พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ณ เทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง เพื่อพัฒนาศักยภาพ
เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและ
การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม และสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อการดูแลสุขภาพ จัดการความเสี่ยงในชุมชน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อจัดการความ
เสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ผู้เข้าร่วมอบรม ประกอบด้วย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขต

เทศบาลตำบลบ้านฉาง เจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลบ้านฉาง รพ.สต.บ้านพูน โรงพยาบาลบ้านฉาง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง ศูนย์อนามัยที่ 6 ชลบุรี และหน่วยงานสายอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย โดยสรุปกิจกรรมการดำเนินงาน ดังนี้

1. การสำรวจความรอบรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ของ อสม. เขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านฉาง ประกอบด้วย (1) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ตาม 3 อ 2 ส (2) พฤติกรรมสุขภาพตาม 3 อ 2 ส (3) ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และสำรวจประเด็นความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่พื้นที่สนใจ

2. การสร้างความรอบรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การจัดการสาธารณสุขภัยและภาวะฉุกเฉินในชุมชน
- 2) การสุขาภิบาลที่พักอาศัย การคัดแยกขยะในครัวเรือน
- 3) การสุขาภิบาลอาหารและน้ำ
- 4) การประเมินความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิประชาชนด้านสาธารณสุขและอนามัยสิ่งแวดล้อม
- 5) ความรอบรู้สุขภาพตามหลัก 3 อ 2 ส และพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง

โดยมีรายละเอียดกิจกรรมขอขอบเขตรายประเด็น ดังนี้

ประเด็นสร้างความรอบรู้	วัตถุประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา
การจัดการสาธารณสุขภัยและภาวะฉุกเฉินในชุมชน	สามารถดูแลตนเอง และบอกต่อประชาชนในชุมชน ในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในบ้าน และชุมชนเมื่อเกิดสาธารณสุขภัย	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมาย ประเภท และระยะ การเกิดสาธารณสุขภัย - หลักการปฏิบัติกรณีเกิดสาธารณสุขภัยระดับหมู่บ้าน/ชุมชน - การสุขาภิบาลเบื้องต้นในภาวะประสบภัยน้ำท่วม สารเคมีรั่วไหล ภัยแล้ง ร้อน และฝุ่น ฯลฯ
การสุขาภิบาลที่พักอาศัย การคัดแยกขยะในครัวเรือน	เข้าใจความสำคัญและการจัดสุขาภิบาลที่พักอาศัยและพฤติกรรมอนามัยในครัวเรือนสามารถใช้เครื่องมือในการประเมิน "บ้านสะอาดอนามัยดี ซีวี สมบูรณ์" และให้คำแนะนำการจัดการสุขาภิบาลที่อยู่อาศัยแก่ประชาชนในพื้นที่ได้	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายและความสำคัญ สุขาภิบาลที่พักอาศัย - การดำเนินงานสุขาภิบาลที่พักอาศัย - การคัดแยกขยะในครัวเรือน

ประเด็นสร้างความรอบรู้	วัตถุประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา
การสุขาภิบาลอาหารและน้ำ	เข้าใจความหมายและมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารสำหรับสถานประกอบการด้านอาหาร เพื่อนำไปสู่การเลือกใช้บริการร้านอาหาร ตลาด แผงลอยในชุมชนและสามารถเลือกรับวัตถุดิบในการปรุงอาหารอย่างปลอดภัยได้มาตรฐานสามารถปฏิบัติตามเกี่ยวกับการจัดการน้ำบริโภคในครัวเรือนได้และนำแนวทางการจัดการสุขาภิบาลอาหารและน้ำไปใช้ในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - การสุขาภิบาลอาหาร - การจัดการน้ำดื่มในครัวเรือน
การประเมินความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการสื่อสารความเสี่ยง กฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิประชาชนด้านสาธารณสุขและอนามัยสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าใจความหมายของอนามัยสิ่งแวดล้อม และการประเมินความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยสามารถเชื่อมโยงความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมกับผลกระทบต่อสุขภาพได้ - เข้าใจการคุ้มครองสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และการร้องเรียนกรณีประสบเหตุเดือดร้อนรำคาญ 	<ul style="list-style-type: none"> - การประเมินความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม - การสื่อสารความเสี่ยง - สิทธิและหน้าที่ของประชาชนเมื่อได้รับความเดือดร้อนรำคาญ
ความรอบรู้สุขภาพตามหลัก 3 อ 2 ส และพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง	เข้าใจความหมายและหลักการในการดูแลสุขภาพ ตามหลัก 3 อ 2 ส และการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายและหลักการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ ตามหลัก 3 อ 2 ส - ความรอบรู้ด้านพฤติกรรมสุขภาพ

ผลการศึกษา

ผลการสำรวจสถานการณ์ความรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ความรู้ด้านสุขภาพ ตาม 3 อ. 2 ส. พฤติกรรมสุขภาพตาม 3 อ.2 ส. ความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (n = 52)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
หมู่บ้าน		
- หมู่ 1	1	1.9
- หมู่ 2	17	32.7
- หมู่ 4	24	46.2
- หมู่ 7	10	19.2
เพศ		
- หญิง	51	98.1
- ชาย	1	1.9
สถานภาพทางการสมรส		
- โสด	2	3.9
- คู่	36	70.6
- หม้าย/หย่า/แยก	13	25.5
ประสบการณ์เป็น อสม.	น้อยที่สุด 3 เดือน, มากที่สุด 29 ปี, เฉลี่ย 8 ปี	
อายุ	น้อยที่สุด 31 ปี, มากที่สุด 76 ปี, เฉลี่ย 53 ปี	
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	น้อยที่สุด 2 ปี, มากที่สุด 66 ปี, เฉลี่ย 32 ปี	
ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษา	24	46.2
- มัธยมศึกษา	21	40.4
- ปริญญาตรีขึ้นไป	5	9.6
- อื่น ๆ	2	3.8
ลักษณะงานหรืออาชีพหลัก		
- เกษตรกร	7	14.0
- รับจ้างทั่วไป	15	30.0

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
- ค้าขาย/ทำธุรกิจ	11	22.0
- รับราชการ/พนักงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ	1	2.0
- พนักงานโรงงาน/บริษัท/เอกชน	1	2.0
- ไม่ได้ทำงาน/พ่อบ้านแม่บ้าน	13	26.0
- อื่น ๆ	2	4.0
ประวัติการมีโรคประจำตัว		
- ไม่มีโรคประจำตัว	20	45.5
- มีโรคประจำตัว ได้แก่ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ไตเสื่อม ธาลัสซีเมีย/โลหิตจาง	24	54.5

ส่วนที่ 2 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ตาม 3 อ. 2 ส.

ข้อ ที่	การรับรู้ความสามารถ หรือทักษะด้านสุขภาพของตนเอง	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความถี่ในการปฏิบัติ (ร้อยละ)				
				ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่ได้ ปฏิบัติ/ ไม่เคย
การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพตาม 3 อ. 2 ส.								
1	เมื่อต้องการรู้ข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ ท่านสามารถค้นหาและเลือกแหล่งข้อมูลได้ โดยง่าย เช่น ถามหมออนามัยหรือผู้เชี่ยวชาญ อ่าน หนังสือ สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต	3.64	0.942	12 24.0	12 24.0	22 44.0	4 8.0	0
2	ท่านมีการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตน ตาม 3 อ. 2 ส. หรือการเข้ารับบริการสุขภาพ จากหลายแหล่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย น่าเชื่อถือ	3.48	0.931	6 12.0	21 42.0	14 28.0	9 18.0	0
	คะแนนรวมเฉลี่ย	3.56	0.837	ระดับปานกลาง				
การสื่อสารสุขภาพตาม 3 อ. 2 ส.								
3	ท่านอ่าน หรือฟังคำแนะนำ หรือค้นคว้าเรื่องการ ปฏิบัติตนตาม 3 อ. 2 ส. จากบุคคลต่างๆ แล้ว พบว่า ตนเองไม่ค่อยเข้าใจเนื้อหา	3.16	0.738	3 6.0	8 16.0	34 68.0	4 8.0	1 2.0

ข้อ ที่	การรับรู้ความสามารถ หรือทักษะด้านสุขภาพของตนเอง	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความถี่ในการปฏิบัติ (ร้อยละ)				
				ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่ได้ ปฏิบัติ/ ไม่เคย
4	ท่านเล่าเรื่อง พูดคุย อ่านหรือเขียนข้อมูลเกี่ยวกับ 3 อ. 2 ส. ให้ครอบครัว เพื่อน หรือผู้อื่นได้รู้	3.39	0.954	6 13.0	14 30.4	19 41.3	6 13.0	1 2.2
5	ท่านโน้มน้าวให้บุคคลอื่น ยอมรับข้อมูลที่ถูกต้องหรือแนะนำ ให้สามารถปฏิบัติตนตาม 3อ.2 ส.	3.63	0.906	7 14.3	22 44.9	17 34.7	1 2.0	2 4.1
	คะแนนรวมเฉลี่ย	3.39	0.709	ระดับปานกลาง				
การจัดการตนเองตาม 3 อ. 2 ส.								
6	ท่านประเมินปริมาณและคุณค่าอาหารที่กินในแต่ละมื้อ พร้อมวางแผนออกกำลังกายของตนเองให้ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้	3.32	0.935	4 8.0	17 34.0	23 46.0	3 6.0	3 6.0
7	ท่านประเมินสภาวะอารมณ์ของตนเอง ถ้าพบว่เครียด สามารถจัดการ เพื่อลดความเครียดนั้นลงด้วยวิธีที่ดีต่อสุขภาพของท่าน	3.56	1.033	10 30.0	17 34.0	15 30.0	7 14.0	1 2.0
8	ท่านมีการจัดสภาพแวดล้อมรอบตัว เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพตาม 3 อ. 2ส. ให้ได้มากขึ้น	3.82	0.882	11 22.4	21 42.9	15 30.6	1 2.0	1 2.0
	คะแนนรวมเฉลี่ย	3.57	0.777	ระดับปานกลาง				
การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศตาม 3อ.2ส.								
9	เมื่อท่านสนใจในสินค้าที่โฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ สามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหลายแหล่งเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือก่อนตัดสินใจซื้อ	4.02	1.097	23 46.0	11 22.0	11 22.0	4 8.0	1 2.0
10	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมหรือก่อนยอมรับข้อมูล/สินค้า ท่านได้วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียเพื่อประเมินเนื้อหาโดยไม่เชื่อหรือปฏิบัติตามทันที	4.00	0.968	16 33.3	21 43.8	7 14.6	3 6.3	1 2.1
	คะแนนรวมเฉลี่ย	4.01	0.961	ระดับมาก				

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมสุขภาพตาม 3 อ.2 ส.

ข้อ ที่	การรับรู้ความสามารถ หรือทักษะด้าน สุขภาพของตนเอง	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความถี่ในการปฏิบัติ (ร้อยละ)				
				6-7วัน/ สัปดาห์	4-5วัน/ สัปดาห์	3 วัน/ สัปดาห์	1-2 วัน/ สัปดาห์	ไม่ได้ ปฏิบัติ
1	ท่านมีการควบคุมปริมาณอาหารและควบคุม รสอาหาร ไม่ให้หวาน มัน เค็มจัดทุกมื้อ บ่อย แค่ไหน	3.38	1.260	12 24.0	13 26.0	10 20.0	12 24.0	3 6.0
2	ท่านกินผักและผลไม้สด สะอาดเสมอวันละ อย่างน้อยครึ่งกิโลกรัม บ่อยแค่ไหน	3.12	1.100	6 12.0	12 24.0	17 34.0	12 24.0	3 6.0
3	ท่านออกกำลังกาย หรือเคลื่อนไหวต่อเนื่องจน รู้สึกเหนื่อย มีเหงื่อออก บ่อยแค่ไหน	2.98	1.237	7 14.0	9 18.0	17 34.0	10 20.0	7 14.0
4	ท่านมีการจัดการความเครียดของตนเองด้วย การมองโลก ในแง่ดีเสมอ บ่อยแค่ไหน	3.55	1.292	14 28.6	16 32.7	5 10.2	11 22.4	3 6.1
5	ท่านสูบบุหรี่ หรือ สูดควันบุหรี่ บ่อยแค่ไหน	4.91	0.358	42 93.3	2 4.4	1 2.2	0	0
6	ท่านดื่มสุรา หรือ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ บ่อยแค่ไหน	4.74	0.575	37 80.4	6 13.0	3 6.5	0	0
คะแนนรวมเฉลี่ย		3.78	0.712					

ส่วนที่ 4 ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (ภาพรวม ค่าเฉลี่ย 3.45)

ข้อที่	การรับรู้ความสามารถ หรือทักษะด้านสุขภาพ ของตนเอง	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความถี่ในการปฏิบัติ (ร้อยละ)				
				มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
การเข้าถึงข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม								
1	ท่านสามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วย ด้วยโรคจากมลพิษสิ่งแวดล้อมได้ด้วยตนเอง	2.98	0.958	3 6.0	9 18.0	26 52.0	8 16.0	4 8.0

ข้อที่	การรับรู้ความสามารถ หรือทักษะด้านสุขภาพ ของตนเอง	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความถี่ในการปฏิบัติ (ร้อยละ)				
				มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
2	ท่านรู้ว่าจะหาข้อมูลได้จากที่ใด เมื่อมีข้อสงสัย เกี่ยวกับความเสี่ยงหรือการเจ็บป่วยที่เกิดจาก มลพิษสิ่งแวดล้อม	3.24	0.902	6 12.2	9 18.4	25 51.0	9 18.4	0
คะแนนรวมเฉลี่ย		3.11	0.865	ระดับปานกลาง				
การเข้าใจข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม								
3	เมื่อได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการ ป้องกันการเจ็บป่วยด้วยโรคทางมลพิษ สิ่งแวดล้อม ท่านมีความเข้าใจถึงคำแนะนำและ วิธีปฏิบัติตนเป็นอย่างดี	3.32	0.794	5 10.0	11 22.0	29 58.0	5 10.0	0
4	ท่านอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ถึงวิธีการดูแล สภาพแวดล้อมและการปฏิบัติตนให้สะอาด ปลอดภัย	3.36	0.827	5 10.0	14 28.0	25 50.0	6 12.0	0
คะแนนรวมเฉลี่ย		3.34	0.696	ระดับปานกลาง				
การตรวจสอบข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม								
5	ท่านสามารถตรวจสอบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ คุณภาพสิ่งแวดล้อม (เช่น น้ำเสีย ขยะ ฟันละออง สารเคมี) จากหลายแหล่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ ถูกต้องและน่าเชื่อถือ	3.18	0.932	3 5.9	15 29.4	24 47.1	6 11.8	3 5.9
6	ท่านมักจะส่งต่อข้อความในไลน์ เฟซบุ๊ก หรือ ข่าวสารเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมให้คนรู้จัก โดย ไม่มีการตรวจสอบแหล่งที่มา	3.80	1.125	16 32.0	17 34.0	10 20.0	5 10.0	2 4.0
คะแนนรวมเฉลี่ย		3.49	0.505	ระดับปานกลาง				
การตัดสินใจเพื่อป้องกันสุขภาพ								
7	ท่านติดตามสถานการณ์มลพิษสิ่งแวดล้อมอย่าง ใกล้ชิด เพื่อดูแลป้องกันปัญหาสุขภาพที่จะเกิด ขึ้นกับท่านและครอบครัว	3.59	0.898	9 17.6	16 31.4	23 45.1	2 3.9	1 2.0

ข้อที่	การรับรู้ความสามารถ หรือทักษะด้านสุขภาพ ของตนเอง	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความถี่ในการปฏิบัติ (ร้อยละ)				
				มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
8	ท่านปรับปรุงดูแลสภาพแวดล้อมทั้งในบ้านและ บริเวณบ้าน เพื่อให้สภาพแวดล้อมสะอาด ปลอดภัย และทำให้ท่านมีสุขภาพที่ดี	4.14	0.881	20 40.0	19 38.0	10 20.0	0	1 2.0
	คะแนนรวมเฉลี่ย	3.87	0.769	ระดับปานกลาง				

ส่วนที่ 5 ความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ข้อที่	ประเด็นปัญหาหรือความเสี่ยงสิ่งแวดล้อมที่พบในชุมชนของท่าน	มีปัญหา	ไม่มีปัญหา
1	การจัดการขยะ เช่น การทิ้งขยะไม่เป็นที่ ไม่มีการคัดแยกขยะ มีขยะตกค้างใน ชุมชน ฯลฯ	48 (92.3)	4 (7.7)
2	คุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้ ของชุมชน เช่น ตู้น้ำหยอดเหรียญ น้ำประปา ไม่สะอาด ไม่ เพียงพอ	46 (88.5)	6 (11.5)
	มลพิษอากาศ ฝุ่นละออง หมอกควัน	46 (88.5)	6 (11.5)
3	การจัดสภาพที่พักอาศัยในชุมชนไม่สะอาด หรือชุมชนแออัด	43 (82.7)	9 (17.3)
	การสุขาภิบาลอาหาร อาหารปลอดภัย เช่น ตลาด/ร้านอาหารไม่สะอาด	43 (82.7)	9 (17.3)
4	การสุขาภิบาลห้องน้ำห้องส้วมในที่สาธารณะ	38 (73.1)	14 (26.9)
	สาธารณสุข หรือภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง และภัยร้อน	38 (73.1)	14 (26.9)
5	การจัดการสิ่งปฏิกูล เช่น การลักลอบทิ้งอุจจาระ	34 (65.4)	18 (34.6)
6	อื่น ๆ เช่น น้ำเสีย กลิ่นเหม็น การปนเปื้อนสารเคมีในดิน น้ำมันรั่วไหล สารเคมี ระเหย(ระบุ).....	30 (57.7)	22 (42.3)